

Zofia Nowakowska

Maria Leszczyk (1917–1996)

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 14, 309-311

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zofia Nowakowska
Gorzów

Maria Leszczyk (1917–1996)

Był w historii miasta Gorzowa taki okres, który nazywano „gorzowską babokracją”¹. Było to związane z udziałem kobiet w rozwoju życia kulturalnego w mieście. Kobiety pełniące różne stanowiska podchodziły do pracy krytycznie i wymagająco i choć często kierowały się intuicją, to wyniki ich pracy oglądamy do dziś. Zaliczano do nich takie postacie jak: Maria Leszczyk – wiceprzewodnicząca Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w latach 1953–1969; Danuta Lang – kierownik Publicznej Biblioteki Miejskiej; Irena Dąbrowa – pracownik Teatru Miejskiego w latach 1958–1967; Jadwiga Streit – pracownik Wydziału Kultury Prezydium Miejskiej Rady Narodowej (PMRN) w latach 1958–1963; Irena Byrska – dyrektor Teatru im. J. Osterwy w Gorzowie w latach 1963–1967; Żaneta Lipińska – kierownik Klubu NOT.

Maria Leszczyk urodziła się w Kutnie 26 V 1917 r. Była córką Leonarda Starwasa i Katarzyny z Kubiaków. Po przeprowadzeniu się całej rodziny do Warszawy ojciec (do 1939 r.) pracował w Polskim Radiu. Matka nie pracowała zawodowo. W czasie okupacji ojciec pracował w prywatnym zakładzie elektrotechnicznym, a po wyzwoleniu Warszawy powrócił do Polskiego Radia w Warszawie.

Maria 7 klas Publicznej Szkoły Powszechnej nr 88 ukończyła w Warszawie w 1933 r. Następnie uczęszczała do Państwowego Seminarium Ochroniarskiego (1933–1936). Dyplom ukończenia otrzymała 15 czerwca 1936 r. Upoważniał ją do pracy w charakterze wychowawczynie przedszkola. Tego samego roku 1 sierpnia, podjęła pracę jako kierowniczka świetlicy dla młodzieży wiejskiej i kierowniczka przedszkola w Orłowie (dziś przedmieście Warszawy). Z Orłowa wróciła do Warszawy i od 1 stycznia 1939 roku otrzymała posadę kierownika przedszkola w Szkole Rodzin Wojskowych, gdzie pracowała do wybuchu wojny.

W 1939 r. poślubiła Mariana Leszczyka, pracownika umysłowego. Zamieszkali we Włochach k. Warszawy. W czasie okupacji nie pracowała – dokończyła się, przerabiając 2 lata Liceum Ogólnokształcącego w Warszawie.

¹ Takie określenie pojawiło się w artykule opublikowanym w czasopiśmie Zwierciadło – Tygodnik ilustrowany z 7 II 1965 r.

W listopadzie 1945 r. Leszczykowie wyjechali do Jeleniej Góry. Maria od 15 listopada 1945 r. podjęła pracę w Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Wydziale Oświaty. Do 15 IV 1951 pełniła stanowisko kierownika Referatu Przedszkolnego. W tym czasie ukończyła w Krakowie dwumiesięczny kurs dla instruktorek wychowania przedszkolnego. Również w okresie pracy w Wydziale Oświaty Prezydium Powiatowej Rady Narodowej (PPRN) przez cały rok szkolny 1947/1948 była w Jeleniej Górze nauczycielką w Wieczorowej Szkole dla Dorosłych.

Zakres czynności, który ją obowiązywał, był bardzo szeroki. Do jej obowiązków należało czuwanie nad właściwą pracą przedszkoli w powiecie jeleniogórskim, pełniła obowiązki instruktorki wychowania przedszkolnego w Jaworze i Kamiennej Górze. Była ciągle w rozjazdach. Trudy codziennych wyjazdów przyjmowała jako obowiązek pełnionego stanowiska. Praca jej obejmowała cały powiat jeleniogórski. Czy deszcz, czy śnieg, ona przemierzała odległości do różnych placówek oświatowych. Marzyła o zmianie pracy i sposobność się nadarzyła. Właśnie przyjęła wiadomość o przeniesieniu męża z Jeleniej Góry do Gorzowa.

Po przyjeździe do Gorzowa z dniem 28 VIII 1951 r. podjęła pracę w Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Gorzowie w charakterze kierownika Referatu Lecznictwa w Wydziale Zdrowia. Mąż podjął pracę w Gorzowskich Zakładach Włókien Sztucznych (Stilon). Maria po dwóch latach awansowała – i od 21 kwietnia 1953 roku do 30 XII 1955 r. pracowała jako kierownik Wydziału Zdrowia. Od 1 I 1956 r. do 1969 r. była zastępcą przewodniczącego Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Gorzowie. Do jej obowiązków należała opieka nad kulturą, oświatą, ochroną zdrowia i kulturą fizyczną.

W 1955 r. społeczeństwo miasta rozpoczęło przygotowania do budowy pomnika Adama Mickiewicza. Powołano Komitet Budowy tegoż pomnika. Maria Leszczyk została jego wiceprzewodniczącą. Aktywnie działała w Towarzystwie Przyjaciół Dzieci, Lidze Ochrony Kraju, Lidze Kobiet i Stronnictwie Demokratycznym. Członkinią Ligi Kobiet była już od 1947 r. Od 1965 roku była wiceprzewodniczącą Zarządu Miejskiego Ligi Kobiet w Gorzowie, a od 1975 r. członkiem Zarządu Wojewódzkiego.

Maria Leszczyk była wielokrotnie odznaczana. Otrzymała m. in. Srebrny Krzyż Zasługi (1955), Srebrną Odznakę Odbudowy Warszawy (1962), honorową odznakę Za zasługi w rozwoju województwa zielonogórskiego (1963), Odznakę 1000-lecia Państwa Polskiego (1966), brązowy medal za zasługi dla obronności kraju (1969), Krzyż Kawalerski Odrodzenia Polski (1969), złotą odznakę honorową Za zasługi w rozwoju województwa gorzowskiego (1976), odznakę Zasłużonego Działacza Kultury (1976), odznakę honorową za szczególne zasługi w rozwoju społeczno-gospodarczym i kulturalnym miasta Gorzowa (1977), Złoty Medal Za Zasługi dla Obronności Kraju (1980), Medal 40-lecia PRL (1984), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (1988).

Do najważniejszych funkcji pełnionych przez Marię Leszczyk należały: wiceprzewodnicząca Zarządu Powiatowego TPD w Jeleniej Górze (1950–1951); członek zarządu Miejskiego Komitetu Stronnictwa Demokratycznego (1952–1996); członek zarządu Związku Nauczycielstwa Polskiego (od 1950); członek zarządu Związku Zawodowego Służby Zdrowia (od 1952); wiceprzewodnicząca Komitetu Budowy Pomnika Adama Mickiewicza (1955–1957); członek zarządu Towarzystwa Przyjaciół Harcerstwa; członek Zarządu Miejskiego i Wojewódzkiego Ligi Kobiet; członek zarządu Ligi Ochrony Kraju.

W wielu wymienionych stowarzyszeniach była reprezentantką z urzędu. Przez 13 lat (1956–1969) była wiceprzewodniczącą Prezydium Miejskiej Rady Narodowej. Dążyła swoimi inicjatywami do uczynienia z Gorzowa miasta wielkomiejskiego. Rozwijający się

przemysł ściągał do Gorzowa nowych mieszkańców. To pociągało za sobą rozbudowę innych dziedzin życia. Kultura potrzebowała nowego kina, biblioteki, domu kultury, klubu prasy, stałego teatru. To dzięki jej staraniom przywrócono od 1960 r. w Gorzowie stałą scenę. To ona wspierała działalność Społecznego Ogniska Artystycznego, za co oficjalnie dziękował jej ówczesny dyrektor SOA – Kazimierz Kamiński².

Odeszła na emeryturę w 1969 r. aby oddać się pracy społecznej. Ciepła, życzliwa i konkretna – taką pozostała w pamięci tych, co ją pamiętają.

---

2   Gazeta Gorzowska 24 I 1958 r.